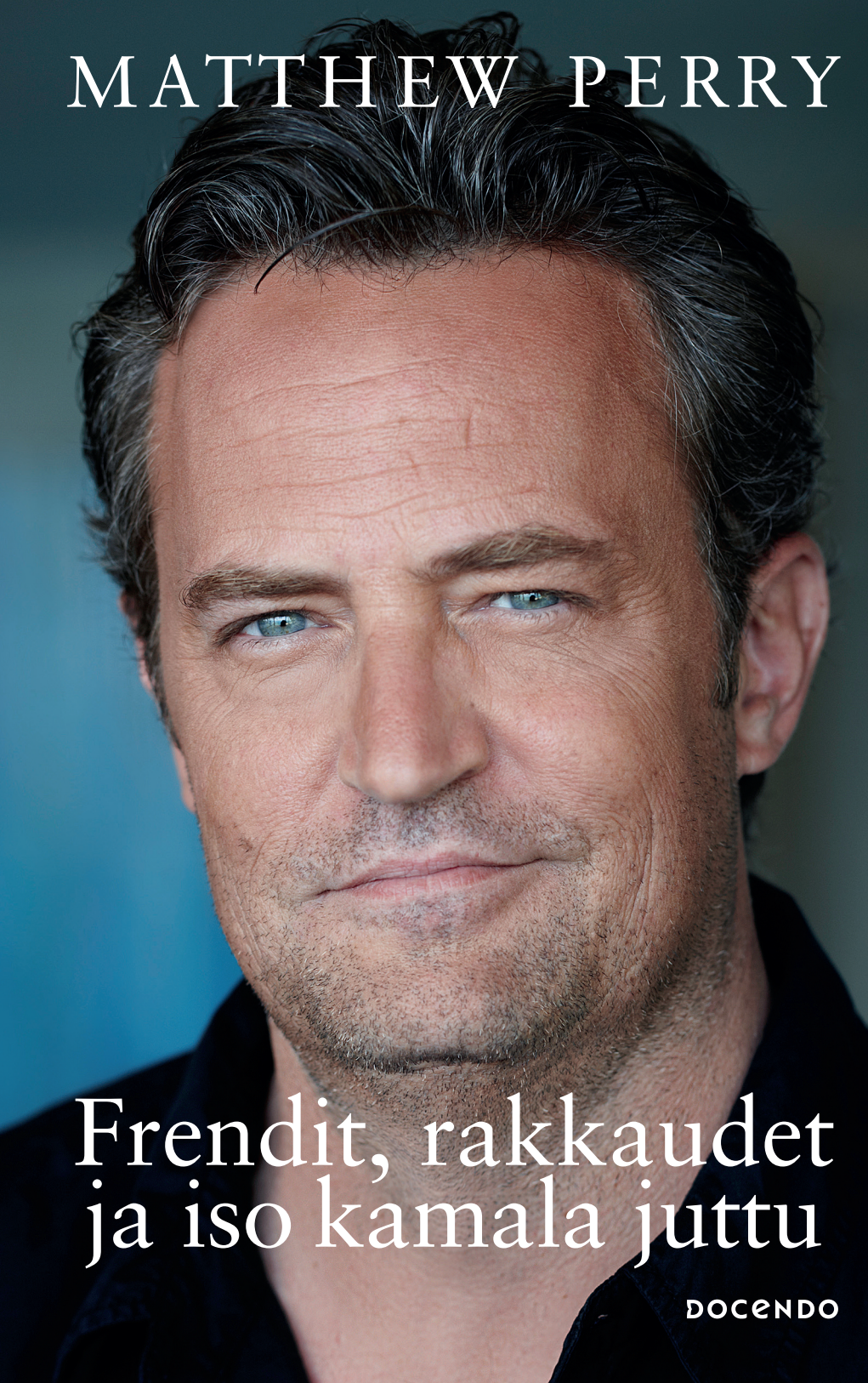

A close-up portrait of actor Matthew Perry. He has dark, slightly graying hair and light blue eyes. He is looking directly at the camera with a slight, enigmatic smile. He is wearing a dark, possibly black, collared shirt. The background is a soft, out-of-focus blue.

MATTHEW PERRY

Frendit, rakkaudet
ja iso kamala juttu

DOCENDO

Frendit, rakkaudet ja iso kamala juttu

MATTHEW PERRY

Frendit, rakkaudet ja iso kamala juttu

Suomentanut Päivi Rekiaro

DOCENDO

Suomennoksen copyright © Päivi Rekiaro ja Docendo 2022
Docendo on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä
Lönnrotinkatu 18 A, 00120 Helsinki
www.docendo.fi

Big Book -sitaattien suomennokset
ovat teoksesta *Nimettömät Alkoholistit*

Englanninkielinen alkuteos
Friends, Lovers, and the Big Terrible Thing
Copyright © 2022 by Matthew Perry
Published by arrangement with Flatiron Books, Through
Ulf Töregård Agency AB. All rights reserved.
Foreword © 2022 by Lisa Kudrow

Jacket design by Keith Hayes
Front jacket and back flap photographs © Nigel Parry
Back jacket photograph courtesy of the author

ISBN 978-952-850-694-2

Taitto Jukka Iivarinen / Taittopalvelu Vitale
Painettu EU:ssa
Tuoteturvallisuuteen liittyvät tiedustelut: tuotevastuu@docendo.fi

Omistettu kaikille kärsiville.
Te tunnistatte tästä itsenne.

Paras tie ulos on kulkea se läpi.

— ROBERT FROST

You've just got to see me through another day.

— JAMES TAYLOR

Sisällys

Saatteeksi <i>Lisa Kudrow</i>	11
Prologi.....	13
1 Näkymä.....	25
vÄLINÄYTÖS: New York	52
2 Taas yksi sukupolvi haaskaa elämänsä	57
vÄLINÄYTÖS: Matman	77
3 Painolastia	82
vÄLINÄYTÖS: Kuollut.....	106
4 Aivan kuin olisin ollut täällä ennenkin	114
vÄLINÄYTÖS: Zoom	135
5 Ilman neljättä seinää.....	136
vÄLINÄYTÖS: Tyhjyys.....	170
6 Bruce Willis.....	171
vÄLINÄYTÖS: Taivaassa.....	192
7 Irtosuhteita.....	200
vÄLINÄYTÖS: Taskut	220
8 Odysssea.....	223
vÄLINÄYTÖS: Traumaleiri.....	237
9 Kolmas pyörä pilaa kaiken	239
vÄLINÄYTÖS: Väkivaltaa Hollywoodissa	249
10 Iso kamala juttu.....	253
vÄLINÄYTÖS: Tupakkaosasto	280
11 Batman.....	293
Kiitokset.....	303

Saatteeksi

kirjoittanut Lisa Kudrow

”Miten Matthew Perryllä menee?”

Sen jälkeen, kun minulta tuota ensimmäisen kerran tiedusteltiin, se on ollut vuodesta toiseen yleisin kohtaamani kysymys. Ymmärrän hyvin, miksi niin moni on sen esittänyt: Matthew on heille rakas ja he toivovat, että hän on ok. Minäkin toivon sitä. Mutta minua ärsytti aina, kun toimittajat kysyivät sitä, koska en pystynyt sanomaan mitä olisin halunnut: ”Hän voi itse kertoa, ei minun ole lupa kertoa sitä.” Olin halunnut vielä jatkaa: ”Kyse on hyvin henkilökohtaisista asioista, ja jos ette halua kuulla niistä asianomaiselta itseltään, silloin minun mielestäni juorutaan, enkä minä rupea juorumaan teidän kanssanne Matthewista.” Tiesin, että vastaamatta jättäminen saattaisi tehdä enemmän hallaa, joten tyydyin joskus sanomaan: ”Luullakseni hänellä menee hyvin.” Sellainen vastaus ei ainakaan lietso uteliaisuutta, joten ehkä hän saa pikkuriikkisen yksityisyyttä yrittäessään selvitä tämän sairauden kanssa. Mutta totta puhuen en tiennyt, miten Matthewilla meni. Kuten hän tässä kirjassa kertoo, hän piti asian salassa. Kului aikaa ennen kuin hänestä tuntui hyvältä kertoa meille jotain siitä, mitä hän kävi läpi. En noina vuosina

oikeastaan yrittänyt interventiota enkä kovistelua, koska sen vähän perusteella, mitä päihderiippuvuudesta tiesin, hänen raittiutensa ei ollut minun vallassani. Silti ajoittain mietin, teinkö väärin, kun en yrittänyt enempää, yrittänyt tehdä jotain. Opin kuitenkin ymmärtämään, että tämä sairaus ruokki lakkaamatta itseään eikä halunnut päästää irti.

Siksi keskityin Matthewiin. Hän sai minut nauramaan joka ikinen päivä ja ainakin kerran viikossa vedet silmissä henkeä haukkoen. Hän oli läsnä, Matthew Perry, joka on fiksu kuin mikä, hurmaava, herttainen, herkkä ja maltillinen järki-ihminen. Se kaveri oli edelleen läsnä, vaikka kävi kovaa kamppailua. Sama Matthew, joka alusta alkaen piristi meitä uuvuttavissa yökuvauksissa suihkulähteessä. ”En muista, milloin en olisi ollut suihkulähteessä!” ”Märkiäkö me ollaan?” ”En muista, milloin en olisi ollut märkä...” (On Matthewin ansiota, että me nauramme suihkulähteessä alkutekstien aikana.)

Frendien jälkeen en enää tavannut Matthewia päivittäin enkä olisi osannut edes arvailla hänen vointiaan.

Tätä kirjaa lukiessani kuulen ensimmäistä kertaa, millaista hänen elämänsä päihderiippuvaisena oikeasti oli. Matthew on kertonut minulle jotain, mutta ei näin yksityiskohtaisesti. Nyt hän päästää meidät peittelemättä ja rehellisesti kurkistamaan ajatuksiinsa ja tunteisiinsa. Enää minulta tai muiltakaan ei tarvitse kysyä, miten Matthewilla menee. Hän kertoo nyt itse.

Hän on selvinnyt uskomattoman kovasta koettelemuksesta, mutta minulla ei ollut aavistustakaan, kuinka monesti hän oli vähällä menehtyä. Olen kiitollinen siitä, että olet täällä, Matty. Hyvä sinä! Olet rakas.

Lisa

Prologi

Moi, nimeni on Matthew, joskin saatat tuntea minut jollain toisella nimellä. Kaverit sanovat minua Mattyksi.

Ja minun kuuluisi olla kuollut.

Voit halutessasi ottaa tämän kirjan viestiksi tuonpuoleisesta, minun tuonpuoleisestani.

Meneillään oli seitsemäs kipupäivä. Enkä tarkoita Kivulla varpaan satuttamista tai *Koko potti 2* -elokuvaa. Kirjoitan Kivun isolla alkukirjaimella, koska en ollut koskaan ennen kokenut näin kovaa Kipua. Se edusti Kivun platonista ideaalia, se oli Kivun kouluesimerkki. Olen kuullut väitettävän, että synnytyskipu on vertaansa vailla. No, omalle kohdalleni en osannut kuvitella mitään tämän pahempaa, eikä minulla ollut sen päätteeksi vastasyntyntä sylissäni.

Se oli seitsemäs kipupäivä, mutta myös kymmenes ummetuspäivä. En ollut käynyt paskalla kymmeneen päivään. Jotain oli vialla, pahasti vialla. Tämä ei ollut jomottavaa kipua, kuten päänsärky, eikä edes vihlovaa, kuten haimatulehduksessa, johon sairastuin 30-vuotiaana. Tämä oli aivan erilaista Kipua. Kuin elimistöni olisi yrittänyt ratketa. Kuin sisuskaluni olisivat yrittäneet päästä väkisin ulos. Tämä oli nyt-on-tosi-kyseessä-Kipua.

Ja äänet. Voi taivas, mikä meteli. Yleensä olen aika hiljaista poikaa ja pidän mölyt mahassa, mutta tänä yönä minä huusin suoraa huutoa. Joinakin öinä, kun tuulee sopivasta suunnasta ja autojen äänet ovat vaienneet, voi kuulla kun kojootit raatelevat hengiltä jotain elukkaa, joka ulvoo henkitoreissaan Hollywood Hillsin kaupunginosassa. Aluksi ääni kuulostaa lasten naurulta ja tulee jostain kaukaa, kunnes kuuliija hoksaa, että se onkin kuoleman ääni ja tulee aika läheltä. Pahin hetki on tietenkin se, kun ulvominen lakkaa, koska silloin tietää, että saalis on kuollut. Tämä on helvettiä.

Ja helvetti on oikeasti olemassa. Sano minun sanoneen. Olen käynyt siellä. Se on olemassa. Kiistattomasti.

Tänä yönä minä olin huutava eläin. Ulvoin ja taistelin yhä kynsin hampain jäädäkseni eloon. Hiljaisuus merkitsi loppua. Enpä tiennyt kuinka lähellä loppua olin.

Majailin siihen aikaan tukiasuntolassa Etelä-Kaliforniassa. Se ei ollut sinänsä poikkeuksellista. Olen asunut puolet elämästäni milloin minkäkinlaisessa kuntoutuskeskuksessa ja tukiasuntolassa. Eikä siinä mitään, jos on 24-vuotias, mutta huono homma, jos on 42-vuotias. Nyt olin 49-vuotias enkä ollut vielääkään päässyt tästä pirulaisesta eroon.

Tässä vaiheessa tiesin huumeaddiktiosta ja alkoholismista enemmän kuin yksikään näissä laitoksissa toimiva ohjaaja tai suurin osa niissä toimivista lääkäreistä. Valitettavasti sellaisesta itsetuntemuksesta ei ole apua. Jos pääsylippu raittiuteen olisi saavutettavissa kovalla työllä ja tiedon karttumisella, tämä peto olisi enää pelkkä häipyvä, ikävä muisto. Olin tehnyt itsestäni ammattipotilaan pysyäkseeni hengissä – mitäpä sitä kaunistelemaan. Pelkäsin olla yksin vielä 49 vuoden iässä. Jos jäisin yksin, hullut aivoni (hullut vain tässä yhdessä asiassa,

saanen huomauttaa) keksisivät jonkin verukkeen tehdä sitä mitä en saisi: juoda ja käyttää huumeita. Ne olivat jo vuosikymmenten ajan pilanneet elämäni, ja pelkäsin sortuvani uudestaan. Minua ei jännitä puhua 20 000 kuulijalle, mutta jos joudun illaksi yksin sohvalle telkan ääreen, minua alkaa pelottaa. Silloin pelkään omaa päätäni, omia ajatuksiani, että mieleni usuttaa minua kääntymään päihteiden puoleen kuten niin monet kerrat aiemmin. Mieleni yrittää tappaa minut, ja minä tiedän sen. Päässäni vaanii jatkuva yksinäisyys, kaipuu, ja takerrun ajatukseen, että jokin minun ulkopuolellani korjaa minut ehjäksi. Mutta minä olin jo kokeillut kaikkea, mitä ulkopuolellani oli tarjolla!

Seurustelen Julia Robertsin kanssa. *Ihan sama, sinun pitää ryypätä.*

Ostin juuri unelmieni talon – sieltä näkee koko kaupungin! *Et pysty nauttimaan siitä ilman huumekauppiasta.*

Tienaan miljoona dollaria viikossa – hyvin pyyhkii, eikö? *Maistuisiko drinkki? No kyllä kiitos oikein mielellään.*

Olin saanut kaiken. Mutta se kaikki oli jippo. Mikään ei korjaisi tätä ongelmaa. Meni vuosia ennen kuin edes älysin ratkaisun idean. Älä ymmärrä minua väärin. Kaikki se oli mahtavaa – Julia, unelmatalo ja miljoona dollaria viikossa. Olen ikuisesti kiitollinen niistä. Olen yksi planeetan onnekkaimmista miehistä. Ja minulla meni tosi lujaa.

Mutta ne asiat eivät olleet vastaus. Jos joutuisin aloittamaan kaiken alusta, menisinkö silti *Frendien* koe-esiintymiseen? Takuulla menisin. Ryyppäisinkö taas? Takuulla ryyppäisin. Jos minulla ei olisi ollut alkoholia rauhoittamassa hermoja ja auttamassa minua pitämään hauskaa, olisin joskus parikymppisenä hypännyt korkean talon katolta. Isoisäni isä oli alkoholisti. Siitä seurasi, ettei isoisäni, mainio Alton L. Perry,

juonut tippaakaan koko 96 vuoden mittaisella hienolla elämäntaipaleellaan.

Minä en ole tullut isoisääni.

En kirjoita tätä kaikkea, jotta minua säälistäisiin, vaan kirjoitan tätä, koska tämä on totta. Kirjoitan, koska joku toinen saattaa olla ymmällään tilanteesta, jossa hän tietää, että hänen pitäisi lopettaa juominen, mutta ei pysty lopettamaan. Hänellä on kaikki tarvittavat tiedot, aivan kuten minulla, ja hän ymmärtää seuraukset. Ette ole yksin, veljeni ja siskoni. (Sanakirjassa pitäisi olla *addiktin* kohdalla kuva, jossa minä pälyilen ympärilleni pallo hukassa.)

Etelä-Kaliforniassa tukiasuntolassa minulla oli kaksi parisänkyä ja näkymät West LA:n suuntaan. Toisessa sängyssä nukkui assarini/bestikseni Erin, lesbo jonka ystävyyttä arvostan – saan iloita naisen seurasta ilman sitä romanttista jännitettä, joka on tuntunut pilaavan ystävyuteni heteronaisten kanssa (puhumattakaan siitä, että voimme jutella yhdessä seksikkäistä naisista). Olin tutustunut häneen kaksi vuotta aiemmin toisessa tukiasuntolassa, jossa hän oli silloin töissä. En silloin raitistunut, mutta näin miten kaikin tavoin ihana hän oli, joten nappasin hänet oitis ja otin hänet assarikseni, ja hänestä tuli myös paras ystäväni. Hänkin ymmärsi päihderiippuvuuden luonteen ja oppi ymmärtämään minun kamppailuani paremmin kuin kukaan tuntemani lääkäri.

Vaikka Erinistä oli lohtua, minulla oli paljon unettomia öitä Etelä-Kaliforniassa. Nukkuminen on minulle oikeasti vaikeaa etenkin tukiasuntoloissa. Ei sen puoleen, enpä ole tainnut koskaan elämässäni nukkua neljää tuntia pitempään yhteen menoon. Kaiken kukkuraksi olimme katsoneet pelkkiä vankiladokkareita, ja olin käyttänyt niin paljon alpratsolaamia, että aivoni olivat kärehtäneet: luulin olevani oikeasti kiven

"Frendit, rakkaudet ja iso kamala juttu on raju, kaunistelematon muistelmateos, jonka kirjoittaminen vaatii rohkeutta. Matthew Perryllä sitä on. (--) Hän vie meidät läpi helvettinsä, mutta ei jää vellomaan sinne. Tämä kirja on täynnä toivoa tulevaisuudesta. Jos haluat tietää, kuka Matthew Perry on, jätä roskalehdet ja lue tämä."

– MARTA KAUFFMAN, *Frendit-sarjan luoja*

*"Minä syömässä kiviä.
Lopetin tavan kolmevitosenä."*

KL 99.1
ISBN 978-952-850-694-2

DOCENDO
www.docendo.fi